

Lajiesittelyssä :

RATA pyöräily

Ratapyöräilyssä lajivalikoima on laaja. Lyhyet matkat suosivat räjähtäviä sprintterityyppejä. Takaa-ajoissa vaaditaan myös kestävyyttä. Ryhmälähdöt vaativat edellisten lisäksi taktista osaamista.

TEKSTI: PETRI VILJANEN
KUVAT: H.A. ROTH

Keirin on ratapyöräilyn kontaktilaji. Siinä riskit miehet nojailevat toisiinsa yli 60 km/h vauhdissa ja kaatumiset kuuluvat lajin kuvaan.

Ranska ja Saksa olivat tämän hetken valtiot, mutta myös Suomen parhaat pyöräily saavutukset ovat tulleet juuri ratapyöräilyssä. Tea Viksten Nyman ja Mika Hämäläinen ovat parhaiten menestyneitä tapyöräilijöitämme, molemmat ovat olleet aikuisten arvokisassa pistesijoilla. Tämän hetken parhaamme ovat Mira Kass ja Jukka Heinikainen, jotka jäivät ilman olympiapaikkia lokakuun MM-kilpailuissa Paikkojen metsästys jatkuu ensi kesän MC-kilpailuissa.

Eräajo

Nopeutta ja ajosilmää vaativa laji. Matkana 2-3 kierros riippuen radan pituudesta. Pyöräilijät käyttävät toisiaan vastaan kien hyötymään toisen virhe.

tä. Aika otetaan viimeiseltä 200 metriltä. Maailmanennätys on 9,865 sekuntia (keskinopeus yli 70 km/h). Kilpailut aloitetaan 200 metrin aika-ajolla. Aika-ajojen perusteella ensimmäisellä kierroksella nopein kohtaa hitaimman, kakkonen viimeistä edellisen jne. Voittajat menevät jatkoon, hävinneet jatkavat keräilyeriin, joista parhaat jatkavat toiselle kierrokselle. Näin jatketaan, kunnes kaksi parasta kohtaa finaalissa.

Eräajo ajetaan kaikissa suurkilpailuissa. Suomi sai 1996 ensimmäisen pyöräilyn kultamitalin arvokisoissa, kun Mira Kasslin voitti nuorten maailmanmestaruuden.

Olympiasprint

Kolmen miehen joukkueajo sprinttereille. Joukkue ajaa ra-

dalla kolme kierrosta niin että kierroksen vetäjä jää vuoronsa jälkeen kyydistä pois. Maaliin tulee vain yksi ajaja. Ajetaan kuten takaa-ajot, eli ensin aika-ajot ja aikojen perusteella muodostetaan parit. Parin voittanut joukkue menee jatkoon. Kuuluu arvokisojen ohjelmaan. Laji otettiin arvokisoihin tandemim tilalle.

Aika-ajo

Miehillä yksi kilometri ja naisilla 500 metriä. Raaka laji; startista maaliin niin lujaa kuin pääsee. Lajissa menestyvät hyvin eräajajat, mutta puhtaita lajin erikoismiehiäkin löytyy. Mika Hämäläinen -90 luvun puolivälissä ylsi parhaimmillaan MM-kisoissa 10 parhaan joukkoon. Nuorten MM-kisoissa -96 Mira Kasslin teki tuplat

voittamalla myös 500 metriä. Myös aika-ajo kuuluu arvokiso-ohjelmaan.

Keirin

Arvokisojen uusin tulokas. Japanista peräisin oleva keirin on otettu mielihyvin vastaan. Laji on yleisöönmenevää vauhdikasta ja taktista taistoa. Kilpailun pituus on noin kaksi kilometriä, joista ensimmäiset puolitoista ajetaan edeltäjämpö perässä, joka kiihdyttää vauhdin 25:sta km/h tasaisesti 45:een km/h. 500-600 ennen maalia mopo siirtyy syrjään ja pyöräilijät aloittavat voittokamppailun. Lajissa noudetaan pitkälti eräajon sääntöjä, joten myös keirinissä alkukilpailuissa pudonneet voivat hakea vauhtia keräilyeristä.

Japanissa laji on suuressa

suosiossa. Yleisöllä on mahdollisuus lyödä vetoa voittajista aivan ravien tapaan. Keirin huiput ansaitsevat useita miljoonia kaudessa. Keiriniä ei ole ainaakaan vielä otettu naisten lajivalikoimaan.

Takaa-ajo

Kestävyyttä vaativassa takaa-ajossa menestyvät myös maantiepyöräilijät. Naiset ajavat kolme ja miehet neljä kilometriä. Karsintakilpailun neljä parasta jatkavat välieriin; ykkönen kohtaa nelosen ja kakkonen kolmosen. Voittajat kohtaavat finaalissa, hävinneet pronssiajossa.

Tällä vuosikymmenellä laji on kehittynyt suurin harppauksin, miesten maailmanennätys on jo 4.11.

Pyöräilyn tekninen kehitys näkyvä ehkä parhaiten juuri ta-

Ratapyöräily...

kaa-ajossa.

Miehet ajavat myös neljän kilometrin joukkueajon samoin säännöin kuin henkilökohtaisen nelosen.

Joukkueessa on neljä ajajaa. Aika otetaan kolmannen miehen etupyörästä, joten yksi voi jättää leikin kesken. Takaa-ajot kuuluvat itseoikeutetusti arvokisoihin.

Pisteajo

Kiriherkkyyttä ja kestävyyyttä vaaditaan tässä lajissa menestymiseen. Miesten matkana on 40 kilometriä, kirejä 2-3 kilometrin välein, joissa pisteitä neljälle parhaalle 5, 3, 2 ja 1 pistettä. Pisteet ratkaisevat tasakierroksilla olevien järjestyksen. Kilpailu päättyy, kun ensimmäinen täyden matkan ajanut tulee maaliin. Kilpailun voi voittaa siis myös ilman pisteitä ajamalla muut kierroksella kiinni. Naisten matka on 24 kilometriä ja kirejä on kymmenen. Jukka Heinikainen on viime vuosina menestynyt piste-ajossa hienosti ja kesän maailmancupin ensimmäisessä kisassa Meksikossa Jukka oli viides.

Pariajo

Yksi ratapyöräilyn vanhimista lajeista. Talvikaudella ammattilaiset ajavat Six-Days kilpailuja. Suuret yleisömäärät kerääviä kisoja ajetaan kuuden päivän ajan. Vuorokaudessa kilometrejä kertyy parille noin 200. Erityisesti Saksassa laji on ollut suosittu koko tämän vuosisadan.

Arvokisoissa matkana on 60 kilometriä ja kirejä 5 kilometrin välein. Säännöt ja pistelasku kuten pisteajossa. Pyöräilijät

osallistuvat ajoon vuoron perään. Vaihto tapahtuu kädestä heittämällä, lepovuorossa oleva rullaa radan yläosassa. Mukana arvokisoissa vuodesta 1996.

Tandem

Miesten laji, joka on menettänyt suosiotaan. Kaksi ajajaa, säännöt eräajon kaltaiset. Suosion hiipumisen myötä laji on poistettu arvokisoista ja maailmancupista.

Pudotusajo

Erityisesti hyvää ajosilmää vaativa laji. Yksi parhaista opettamaan nuorille taktiikkaa ja ryhmässä ajoa.

Kisassa kirin viimeinen ajaja liputetaan ulos. Yli 333 metrin radoilla kiri joka kierros, lyhyemmällä joka toinen kierros. Voittaja jää lopuksi yksin radalle. Laji ei ole arvokisojen ohjelmassa, mutta suosittu täytelaji maaotteluissa ja Grand Prix -kisoissa.

Linja-ajo

Aivan kuten maantieajossa, ensimmäinen maalissa voittaa. Pyöräilijät ajavat ennalta sovitun matkan, yleensä 5–10 kilometriä. Muutaman kerran ollut MM-kisoissa näytöslajina.

Tuntematon matka

Pyöräilijät eivät tiedä ennalta matkan pituutta. Tuomaristo päättää pituuden ja soittaa kelloa viimeisen kierroksen merkiksi. Suosii aktiivisesti ajavaa, irtiottoihin pyrkivää pyöräilijää. GP-laji.

4 km takaa-ajossa käytetään aerodynaamisia pyöriä, joista suurin osa ei täytä UCI:n vuoden 2000 pyöräsääntöjä. Kuvassa 4 km:n kultamitalisti Bartko ja hänen hiilikuituinen FES.

Kiripudotusajo

Aivan kuten tuntemattoman matkan ajokin, ajajat eivät tiedä koska kiri on. Ensimmäisen kirin voittaja voittaa koko kisan, toisen kirin voittaja on kakkonen jne. Sopiva laji saada samaan lähtöön sprintterit ja takaa-ajajat. Takaa-ajajat pyrkivät irtiottoihin ja karkuun kiriherkiltä sprinttereiltä. GP-laji.

Tasotusajo

Matkana esimerkiksi 10 kilometriä. Ennakkoon vahvin lähmaaliviivalta, kakkossuosil saa tasotusta 50 metriä ja kolmonen 100 metriä jne. Ensimmäinen maali voittaa. Kansallisten kilpailu ohjelmassa. □

Pisteajoon tarkoitetun ratapyörän mitat: paino 8.2 kg, satulakulma 74 astetta, ohjaus 75 astetta, pituus 55,5 cm, korkeus 57 cm, takahaarukka 40 cm, akseliväli 95 cm.

• Välineet •

Ratakilpailuissa käytettävä pyörä on hyvin pelkistetty. Siinä ei vaihteita eikä jarruja. Pyörässä on kiinteä välitys, eli poljinkamtaaksepäin kääntämällä myös takapyörä pyöriin taaksepäin.

Yleensä ratapyörissä käytetään tuubirenkaita, mutta harjoituspailuissa avorenkaat ovat lisääntyneet. Tuubirengas on suositeltava pailuissa, koska pyörä on vielä ohjattavissa renkaan puhkeamisen jälkeen (vanteelle liimattu rengas pysyy tyhjänäkin paikallaan).

Sprinterit käyttävät klassisia varvaskoukullisia polkimia ja varmatavat jalan kiinnityksen kahdella remmillä. Nykyaikaisia lukkopkimia käytetään joukkue- ja ryhmäajoissa.

Runkojen mitoitus on hyvin lähellä maantiepyörissä käytettyä. Eri ajoon tarkoitetuissa rungoissa ohjauksulma on hiukan jyrkempi keski korkeammalla. Niissä käytetään yleensä myös lyhyitä, 1 mm kampia. Pisteajopyörissä kammet ovat yleensä 170-millisiä runkokulmat ovat loivemmat.

Ratapyörät eivät paljon käytössä kulu: jos laji kiinnostaa, vanhat sotaratsuja voi löytyä pienelläkin rahalla.